

Zuzana Candigliota, advokátka

vedená v seznamu advokátů České advokátní komory pod ev. číslem: 16127

Kancelář Burešova 6, 602 00 Brno, Česká republika | IČ 03746933 | číslo účtu 2200755319/2010

Tel. +420 607 005 043 | E-mail candigliota@gmail.com | Datová schránka by2wpca

Obvodní soud pro Prahu 2

Francouzská 19/808, 120 00 Praha 2

datová schránka: eksab3e

V Brně dne 8. 3. 2017

Žalobkyně: [REDACTED], nar. [REDACTED], bytem [REDACTED]

Nezletilá: [REDACTED], nar. [REDACTED], bytem [REDACTED]

Otec: [REDACTED], nar. [REDACTED], bytem [REDACTED]

Zastoupena: Zuzanou Candigliota, advokátkou se sídlem Burešova 6, 602 00 Brno

Žalovaný: Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1/376 , 128 01 Praha 2

Dotčený správní orgán: Úřad městské části Brno-Židenice, Gajdošova 4392/7, 615 00 Brno-Židenice

**Žaloba na náhradu imateriální újmy způsobené nesprávným úředním postupem
Úřadu městské části Brno-Židenice dle zákona č. 82/1998 Sb.**

Přílohy: Dle seznamu na konci žaloby

I. Věcná a místní příslušnost

1. Předkládaný spor je sporem týkajícím se náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem, kterého se měl dopustit Úřad městské části Brno-Židenice, Gajdošova 4392/7, 615 00 Brno-Židenice. Žalobkyně dne 9. 9. 2016 uplatnila nárok na náhradu škody (viz příloha č. 2) dle zákona č. 82/1998 Sb., u Ministerstva práce a sociálních věcí jako příslušného ústředního orgánu, toto podání žalobkyně dne 8. 12. 2016 doplnila (viz příloha č. 3).
2. Do dnešního dne neobdržela žalobkyně od ministerstva vyjádření ke svému nároku, proto podává žalobu. Dle § 85 odst. 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen občanský soudní řád) je obecným soudem státu okresní soud, v jehož obvodu má sídlo organizační složka státu příslušná podle zvláštního předpisu a věcně příslušný je dle § 9 občanského soudního řádu příslušný okresní soud. V dané věci je tedy dána věcná a místní příslušnost Obvodního soudu pro Prahu 2.

II. Shrnutí

3. Žalobkyně je matkou nezletilé ██████████ nar. ██████████, která je dítětem se zdravotním postižením. Dcera je úspěšně individuálně integrována do své spádové základní školy, ZŠ ██████████ (dále „██████████“ nebo také „škola“). Kvůli specifickým potřebám dcery se žalobkyně podle vyjádření ZŠ ██████████ dostala se školou do sporu, který se týkal především účasti nezletilé na škole v přírodě a docházky do družiny. O těchto sporech byl ZŠ ██████████ informován místně příslušný orgán-sociálně právní ochrany dětí (ÚMČ Brno-Židenice, dále jen „OSPOD“). V reakci na stížnosti ze strany školy přistoupil bez předchozí aktivity k podání návrhu Městskému soudu Brno na uložení výchovného opatření. Ačkoli toto nebylo uvedeno přímo v návrhu na výchovné opatření, který je zcela neurčitý, pracovnice OSPOD se směrem k matce, jejímu právnímu zástupci i otci opakovaně vyjadřovala v tom smyslu, že bude navrhovat nařízení ústavní výchovy. Z výpovědi otce vyplývá, že jej pracovnice OSPOD informovala, že pokud nedojde k dohodě se školou, bude navrhovat předběžné opatření odebráním dítěte. Pracovnice OSPOD při řešení situace nevyužila žádný z nástrojů, které předpisy nabízí při snaze o zajištění zájmu nezletilé. Žalobkyně (a částečně také její dcera a otec dcery) tak byla a nadále je nucena po dobu několika měsíců snášet situaci, kdy veškerou svou volnou energii musí věnovat snaze situaci porozumět postupu OSPOD a předejít možnému odebrání dcery. Po celou dobu jí nebylo vysvětleno, čeho se OSPOD snaží docílit, co má žalobkyně učinit, aby OSPOD s hrozbou odebrání dcery ustal, případně co jako matka nezletilé činí špatně. Tímto jednáním jí OSPOD neoprávněně vystavil dlouhodobému intenzivnímu stresu a strachu, že přijde o svou dceru.
4. Zároveň je přímým následkem nesprávného úředního postupu OSPOD i to, že bylo v rámci probíhajícího řízení o výživném zahájeno řešení otázek týkajících se rodičovské odpovědnosti žalobkyně, a žalobkyně si musela z obav o odebrání dítěte hradit náklady právního zastoupení v řízení o výkon rodičovské odpovědnosti vedeném u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 23 P 64/2012.
5. Z tohoto titulu podala žalobkyně podle § 14 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „Odp. šk.“), návrh na přiznání náhrady škody a přiměřeného zadostiučinění u příslušného orgánu. Na uvedený návrh nebylo reagováno a proto žalobkyně podává žalobu.

III. Popis rozhodujících skutečností

6. Dcera žalobkyně, ██████████ nar. ██████████, je dítětem se zdravotním postižením, konkrétně lehkým mentálním postižením a vývojovou poruchou chování (příloha č. 4, výsledek šetření PPP Voroněžská Brno z roku 2015; příloha č. 5, výsledek šetření SPC Sekaninova Brno z roku 2015). Žalobkyně dceru vychovává převážně sama, věnuje jí veškerý svůj volný čas a snaží se neustále vzdělávat, aby mohla lépe pochopit její speciální vzdělávací potřeby.

7. V září 2013 nastoupila dcera žalobkyně do Základní školy [REDAKCE], vzhledem ke svému postižení využívá při svém studiu podpůrná opatření ve formě asistenta pedagoga a individuálního vzdělávacího plánu. Nyní je žákyní třetí třídy.
8. V průběhu studia své dcery musela žalobkyně se školou řešit situace, které jsou spojené s tím, že její dcera má speciální vzdělávací potřeby. Vždy se o vzdělání své dcery zajímala a vyjadřovala se ke struktuře jejího individuálního vzdělávacího plánu. V roce 2015 žalobkyně jednala se školou o tom, že individuální vzdělávací plán je pro její dceru příliš náročný a její dcera je školou přetěžována. To potvrdila i zpráva České školní inspekce (příloha č. 6, výsledek šetření České školní inspekce ze dne 15. července 2015), která konstatovala, že Pedagogicko-psychologická poradna, jejíž činnost vykonává Gymnázium J.G. Mendela, neplnila své povinnosti při dohledu nad vzděláním její dcery.
9. V průběhu školního roku 2015/2016 vznikl mezi žalobkyní a školou spor o pobyt dcery žalobkyně v družině a o také o její účasti na škole v přírodě. Během pobytu v družině není pro dceru žalobkyně k dispozici asistent pedagoga. Škola si přála, aby žalobkyně na dobu pobytu své dcery v družině zajistila osobního asistenta, stejný požadavek vyslovila ve vztahu ke škole v přírodě. S tím žalobkyně nesouhlasila, protože si osobního asistenta nemůže dovolit. Pro účast dcery na škole v přírodě nabídla svou přítomnost a asistenci, která však byla školou odmítnuta.
10. Dne 3. 2. 2016 uspořádala škola případovou konferenci, jejímž účelem bylo projednání nového individuálního vzdělávacího plánu nezletilé. Na konferenci byla přítomna i pracovnice OSPOD Lenka Zatloukalová, tuto konferenci však neiniciovala. Na této konferenci žalobkyně na nátlak souhlasila například s tím, že její dcera nepojede na školu v přírodě, protože nemá finance na zajištění osobního asistenta na dobu pobytu.
11. Dne 11. 2. 2016 podala pracovnice OSPOD k Městskému soudu v Brně návrh na zahájení řízení o nařízení výchovného opatření (příloha č. 7, návrh na nařízení výchovného opatření doručený Městskému soudu v Brně dne 11. 2. 2016, dále také „návrh“). Typ opatření nebyl specifikován s tím, že orgán sociálně právní ochrany dětí bude požadovat psychologické vyšetření matky, aby mohl určit, jaké výchovné opatření bude vhodné. OSPOD vyjádřil podezření, že matka nejedná v nejlepším zájmu dcery. Důvodem pro toto podezření je údajná špatná spolupráce se školou.
12. V minulosti žalobkyně přišla do kontaktu s OSPOD v souvislosti s rozdělením domácnosti se svým bývalým manželem a ohledně výživného její dcery. Byla také předvolána na OSPOD 16. 2. 2015 kvůli oznámení školy o údajně závadném jednání matky žalobkyně vůči její vnučce, toto jednání se ovšem neprokázalo a OSPOD situaci dále neřešil. Před podáním návrhu na výchovné opatření nekonal OSPOD žádné kroky, které by mohly vést k vyřešení sporů se školou.
13. Při osobní pohovoru s otcem nezletilé a dále také při hovoru s právními zástupci matky i otce se pracovnice OSPOD Lenka Zatloukalová opakovaně vyjádřila v tom smyslu, že pokud nedojde ke splnění požadavků školy (případně k přestupu na jinou školu), bude navrhopvat nařízení ústavní výchovy nezletilé [REDAKCE]. V reakci na tuto informaci podal otec dne 17. 2. 2016 návrh na svěřeni nezletilé do své péče v případě, kdy by k tomuto mělo dojít. Přesto otec nezletilé připojil komentář, že nikdy nezaznamenal důvody, proč by nezletilá měla být z péče matky odebrána.
14. Dne 14. 3. 2016 žalobkyně na svou žádost nahlédla do spisu. Při náhledu do spisu se dotázala pracovnice OSPOD Lenky Zatloukalové na vysvětlení důvodů podání návrhu na zahájení řízení o nařízení výchovného opatření. Bylo jí sděleno, že důvodem je špatná spolupráce se školou a to, že pracovnice nevidí jiný způsob, jak problém řešit. Dne 18. 4. 2016 se pak žalobkyně sešla za doprovodu zástupkyně Ligy lidských práv se stejnou pracovnicí OSPOD za účelem podání stanoviska. Když se žalobkyně dotázala na to, jaké výchovné opatření a z jakého důvodu bude navrhováno, bylo jí řečeno, že není jasné, jaké opatření bude uděleno, že o tom rozhoduje soud a že existují dvě výchovná opatření, a to dohled a nařízená ústavní výchova. Paní Zatloukalová také žalobkyni sdělila, že návrh může být stažen, pokud dojde k dohodě se školou, uvedené může doložit jak žalobkyně [REDAKCE] tak [REDAKCE] otec nezletilé [REDAKCE].
15. V reakci na proběhnuvší jednání si zástupkyně Ligy lidských práv na základě zmocnění žalobkyně dovolila zaslat dne 27. 4. 2016 pracovníci OSPOD své stanovisko k věci, kdy předně zdůrazňovala možnost k řešení situace využití jiných, mírnějších prostředků, než je odebrání dítěte do ústavní výchovy. Pracovníci OSPOD nabídla při řešení situace pomoc formou zprostředkování komunikace

- mezi žalobkyní a školou i mezi žalobkyní a OSPOD tak, aby došlo k dohodě. OSPOD na tuto nabídku reagoval sdělením, že není se zástupkyní Ligy lidských práv oprávněn o případu komunikovat.
16. Žalobkyně se nadále snažila komunikovat se školou a dohodnout se na podobě vzdělávání své dcery a na řešení situace v družině. Proběhla jednání 17. 5. 2016 a 31. 5. 2016, kde se za účasti prostředníka (Mgr. Olgy Kusé, speciální pedagožky projektu Férová škola Ligy lidských práv) podařilo vyjasnit část problematických bodů komunikace mezi matkou a školou. Zejména pak škola po upozornění na stanoviska ze šetření Veřejné ochránkyně práv, která podobný požadavek ve vztahu k družině i škole v přírodě označují za diskriminační (stanovisko Veřejného ochránce práv ze dne 03. 07. 2014, sp. zn. 49/2013/DIS; ze dne 03. 7. 2014, sp. zn. 49/2013/DIS; ze dne 17. 2. 2015, sp. zn. 6928/2013/VOP) upustila od požadavku osobního asistenta do družiny (příloha. č. 7b, zápis z jednání mezi školou a žalobkyní facilitovaný Ligou lidských práv ze dne 17. 5. 2016).
17. OSPOD se k situaci vyjádřil také písemně dopisem ze dne 9. 6. 2016 (příloha č. 8, dopis OSPOD ze dne 9. 6. 2016). V tomto dopise upřesnil, že opatření, které bude navrhováno, bude upřesněno až po vypracování znaleckého posudku. Na dotaz ohledně toho, proč nebylo o problémech jednáno s žalobkyní před podáním návrhu, bylo řečeno, že projednání by nic nezměnilo na podání návrhu. Bylo také upřesněno, že důvodem pro domněnku, že všechny problémy způsobuje žalobkyně, byly informace poskytnuté školou a fakt, že žalobkyně odmítla podepsat záznam z případové konference. OSPOD svůj postoj nepřehodnotil ani přesto, že žalobkyně sama učinila kroky k dosažení konstruktivní dohody se školou a situace již tak byla pod kontrolou.
18. Při emailové komunikaci s právním zástupcem žalobkyně se pracovnice OSPOD dne 13. 6. 2016 vyjádřila ohledně uložení výchovného opatření následujícím způsobem: „*V rámci soudního řízení budu určitě navrhnout vypracování znaleckého posudku psychologického i psychiatrického a to u všech zúčastněných (i otce a jeho rodiny). Chci vědět, jakou mají rodiče výchovnou způsobilost, jaký vzájemný vztah je mezi [redacted] a ostatními příbuznými, kteří by se eventuálně na péči o ni podíleli, popř. zda někdo netrpí psychickou poruchou, která by mu bránila v péči o [redacted]* K naplnění těchto vyjádření v průběhu doposud trvajícím soudního řízení skutečně došlo.

IV. Právní argumentace žalobkyně

Povinnost státu chránit rodinný život a práva dítěte

19. Chránit celistvost rodiny jako základní sociální jednotky a zároveň jediný prostor skutečné svobody dítěte je jednou z důležitých povinností státu (nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. II. ÚS 838/07). Tato povinnost chránit rodinný život vyplývá mimo jiné z článku 10 odst. 2 a článku 32 odst. 1 a 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Právo na rodinný život je chráněno mimo jiné také článkem 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, který ve svém druhém odstavci výslovně říká: „*Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.*“
20. Kromě specifických podmínek případného zásahu do práva na rodinný život má stát k ochraně rodinného života také povinnost činit pozitivní kroky. K naplňování této povinnosti zmocňuje orgány sociálně-právní ochrany dětí (k tomu viz Důvodová zpráva k zákonu č. 359/1999 Sb, o sociálně-právní ochraně dětí). Tyto orgány mají dle § 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZoSPOD“) za povinnost zejména ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Své kroky mohou činit pouze v souladu se zákonem a v nejlepším zájmu dítěte (§ 5 ZoSPOD).
21. Možnost společného soužití rodiče a dítěte je základním prvkem rodinného života. Opatření, která jim v tom brání, představují zásah do práva na rodinný život. Rozdělení rodiny je chápáno jako nejkrajnější opatření, před jehož navrnutím se stát musí pokusit využít veškeré mírnější prostředky (např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 10. 2006 ve věci *Wallová a Walla proti*

České republiky, stížnost č. 23848/04, nebo ze dne 21. 6. 2007 ve věci *Havelka a ostatní proti České republice*, stížnost č. 23499/06). Důvodem pro odejmutí dítěte rodičům také nemůže být pouze to, že by jinde mohlo existovat prostředí vhodnější pro výchovu jejich dětí (např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 2. 2002 ve věci *Kutzner proti Německu*, stížnost č. 46544/99).

Povinnosti OSPOD dle zákona o sociálně-právní ochraně dětí

22. Podle ustanovení § 5 ZoSPOD je předním hlediskem sociálně-právní ochrany zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Přitom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte. K tomu, aby OSPOD dosáhl těchto cílů, mu zákon o sociálně-právní ochraně dětí poskytuje mnoho nástrojů.
23. Při své práci musí také OSPOD v souladu s § 9a odst. 4 ZoSPOD dodržovat standardy kvality sociálně-právní ochrany. Tyto standardy jsou pak specifikované v příloze vyhlášky č. 473/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Mezi tyto standardy patří individuální přístup ke všem klientům, podpora samostatnosti klientů, důsledné dodržování lidských práv a základních svobod a informování klienta o postupech používaných při výkonu sociálně-právní ochrany.
24. OSPOD má za úkol zejména působit na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti a projednávat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dítěte (§ 10 odst. 1 písm. b) a c) ZoSPOD). Dále má OSPOD sledovat nepříznivé vlivy působící na děti, zjišťovat příčiny jejich vzniku a činit opatření k omezení působení těchto vlivů (§ 10 odst. 3 písm. a) a b) ZoSPOD), přičemž k tomuto účelu zpracovává individuální plán ochrany dítěte. Individuální plán ochrany dítěte má být zpracován od počátku doby poskytování sociálně-právní ochrany dítěte, nejpozději do jednoho měsíce od zařazení dítěte do evidence. Dle § 10 odst. 3 písm. e) má OSPOD pořádat případové konference pro řešení konkrétních situací ohrožených dětí.
25. Ustanovení § 9a odst. 2 ZoSPOD upřesňuje, že „*opatření sociálně-právní ochrany musí být zvolena tak, aby na sebe navazovala a vzájemně se ovlivňovala. Při výkonu a realizaci opatření mají přednost ta, která zabezpečí řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte v jeho rodinném prostředí a není-li to možné v náhradním rodinném prostředí.*“ Ustanovení vysvětluje systematiku poskytování sociálně-právní ochrany dítěte, která má být vedena zásadou subsidiarity (tedy co nejmírnějšího zásahu), komplementarity (na sebe navazujících a doplňujících se opatření) a zejména ovládána zásadou nejlepšího zájmu dítěte.
26. Z § 13 odst. 2 ZoSPOD lze dovodit, že návrhu na uložení výchovného opatření by mělo předcházet jak projednání věci dle § 10 ZoSPOD, tak také například uložení povinnosti využít odbornou poradenskou pomoc podle § 12 odst. 1 a 3 ZoSPOD. Až pokud tyto možnosti nevedou k nápravě, může OSPOD přistoupit k návrhu výchovného opatření. Z výchovných opatření by měl nejprve využít opatření dle § 13 ZoSPOD, tedy napomenutí, uložení dohledu, nebo uložení povinnosti využít odbornou poradenskou pomoc. Teprve v případě, že tyto mírnější prostředky nejsou schopny dosáhnout sledovaného cíle, tedy zajistit ochranu dítěte, by mělo následovat dočasné odejmutí dítěte dle § 13a ZoSPOD, případně návrh na nařízení ústavní výchovy.
27. Povinností OSPOD tedy mělo být postupovat takovým způsobem, aby v souladu s cílem zachovat rodinné prostředí dítěte nejprve užil co nejmírnější opatření, které bylo s to zajistit nejlepší zájem dítěte v dané situaci. Z důkazních podkladů však vyplývá, že první věcí, kterou OSPOD při řešení stížností školy učinil, bylo právě a toliko podání návrhu na výchovné opatření, navíc doprovázené opakovanými výhrůzkami, že tímto opatřením bude právě odebrání dítěte do ústavní péče.

Nezákonost postupu orgánu sociálně-právní ochrany dětí

28. Nesprávnost úředního postupu OSPOD ve věci žalobkyně konstatoval i Odbor sociální péče, oddělení sociálně právní ochrany dětí Magistrátu města Brna (viz příloha č. 9 Přešetření magistrátu), když konstatoval, že: „... celkový souhrn podkladů spisové dokumentace ukazuje nejen na hrubě nesprávný,

ale přímo nezákonný postup pracovnice práva Vaší dcery a Vaše by měla být ze strany školy, kterou OSPOD v případě nezletilých [redacted] Pracovnice povětšinou nehájila zájmy dítěte, nýbrž valná část její „sociální práce“ s rodinou spočívala ve vyvíjení nátlaku na Vás jakožto matku individuálně integrované žákyně se speciálními vzdělávacími potřebami, abyste přestala trvat na tom, že legislativně zakotvená nezletilá [redacted] navštěvuje dodržována.“

29. Z důkazních podkladů je zřejmé, že veškerou komunikaci s OSPOD iniciovala žalobkyně, kdy však přesto z žádného vyjádření OSPOD není možno dovodit, co výše popsáním postupem sleduje, jak tento postup má být způsobilý vyřešit nastalou situaci (tj. stížnosti školy) ani, proč tento radikální postup považuje za nezbytný a proč není možné využít mírnějších nástrojů. Dle žalobkyně OSPOD nejen nerespektoval zásady poskytování sociálně-právní ochrany, postup předvídaný ZoSPOD, ale také zvolil opatření, které není s to zajistit konstruktivní vyřešení dané situace v souladu s nejlepším zájmem dítěte a v zájmu zachování jeho rodinného prostředí.
30. Jedinými náznaky, kterých se žalobkyni i otci nezletilý [redacted] dostalo ve vztahu k možnému návrhu OSPOD, bylo opakované vyhrožování pracovnice OSPOD odebráním nezletilého do ústavní péče. Toto se událo v kontaktu s otcem a právním zástupcem matky i otce během jednání v řízení o úpravě výše výživného, které momentálně mezi oběma rodiči probíhá. V první reakci na tuto zprávu ze strany OSPOD zareagoval otec tak, že během jednání na soudě dne 17. 2. 2016 podal návrh na svěřeni nezletilého do své péče, a to přesto, že se opakovaně vyjadřuje, že se domnívá, že žalobkyně o jejich společnou dceru pečuje dobře a svědomitě, že nezletilá k ní má velmi dobrý a úzký vztah a že je přesvědčen, že jí péče matky prospívá. Po posledním jednání soudu ve stejné věci dne 30. 5. 2016 pracovnice OSPOD Lenka Zatloukalová dokonce otci sdělila, že pokud nedojde k přehlášení nezletilého [redacted] na jinou školu, je možné, že OSPOD podá návrh na odebrání nezletilého do ústavní péče formou předběžného opatření (příloha č. 10, vyjádření otce mailem k péči o nezletilou [redacted] a k jejímu vzdělávání ze dne 20. 3. 2016, příloha č. 11, vyjádření otce ke spolupráci a vyjádřením OSPOD ze dne 15. 8. 2016).
31. Na opakovanou snahu matky, aby jí pracovnice OSPOD potvrdila, zda skutečně navrhuje výchovné opatření formou nařízení ústavní výchovy, či zda bude směřovat k návrhu na nařízení ústavní výchovy jiným způsobem, pracovnice vždy odpovídala pouze vyhýbavě, kdy potvrdila, že se jedná o jednu ze dvou možností (uvedené může žalobkyně doložit svědeckou výpovědí a zvukovým záznamem). Vzhledem k tomu, že z osobní komunikace mezi žalobkyní i otcem nezletilý [redacted] a OSPOD, opakovaně vyplynulo, že OSPOD směřuje k odebrání nezletilého do ústavní výchovy, ať již formou návrhu na výchovné opatření, nebo formou návrhu na vydání předběžného opatření, měla žalobkyně i otec nezletilý zcela odůvodněnou obavu, že k tomuto skutečně dojde. Vše přitom v situaci, kdy je tento postup odůvodněn toliko tvrzeními školy, že se s žalobkyní nelze domluvit na docházce nezletilého do družiny, a že je z hlediska komunikace „problémová“.
32. Ústavní soud, obdobně jako Evropský soud pro lidská práva, ve své rozhodovací praxi opakovaně zdůrazňuje význam práva na rodinný život, jehož základním prvkem je soužití rodičů a dětí - právě v jeho rámci se má uskutečňovat péče o děti a jejich výchova ze strany rodičů, na což mají jak děti, tak i rodiče právo podle čl. 32 odst. 4 Listiny (například nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 838/07 ze dne 10. 10. 2007). Oddělení rodičů a dětí je chápáno jako krajní možnost, k níž by mělo být přistoupeno až po náležitém zvážení, že jiná, mírnější, alternativní opatření na podporu rodiny by nebyla dostatečná (nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2244/09).
33. Z § 971 občanského zákoníku vyplývá, že, byť dočasné, odebrání dítěte z jeho rodinného prostředí je možné použít pouze subsidiárně v nejzávažnějších případech. Jedná se o situace, kdy péče o dítě ze strany rodičů buď zcela absentuje, nebo selhává a kdy jiné prostředky zajištění ochrany a výchovy nezletilého neexistují nebo by nebyly účelné. V případě žalobkyně se však o podobnou situaci nejedná. O dítě se vždy náležitě starala. OSPOD sám návrh na výchovné opatření ospravedlňoval pouze tím, že je třeba vyřešit problémy, které vznikly mezi žalobkyní a školou. Ačkoli toto mohl být legitimní cíl zásahu OSPOD, tento by měl směřovat k pomoci případné spory vyřešit. OSPOD však v předmětném sporu pouze reprodukoval požadavky školy, ačkoli jejich oprávněnost je možno snadno zpochybnit (k tomu viz přiložená zpráva z šetření České školní inspekce).

34. Při svém postupu se OSPOD nesnažil poskytovat žalobkyni podporu při řešení problémů, které vznikly při komunikaci žalobkyně se ZŠ. Místo toho, aby se snažil zjistit důvody sporů a najít řešení problémů v komunikaci, se při řešení problémů postavil zcela na stranu školy a navrhl soudu zahájení řízení o nařízení výchovného opatření. Tento postup je v rozporu s celou systematikou zákona o sociálně-právní ochraně dětí, protože OSPOD nevyužil žádný z mírnějších nástrojů, které by mohly situaci řešit. Je také v rozporu s povinnostmi OSPOD zakotvenými v příloze vyhlášky č. 473/2012 Sb. o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kterou se zakotvují standardy kvality sociálně-právní ochrany, kdy se OSPOD ani nesnažil o podporu klienta (žalobkyně) a s žalobkyní nekomunikoval.
35. OSPOD nesplnil svou povinnost dle § 10 odst. 1 písm. b) a c) ZoSPOD a před podáním výchovného opatření nepůsobil na rodiče, aby plnili své povinnosti. Před podáním návrhu s matkou o sporech ve škole vůbec nejednal, poprvé se s ní k řešení situace týkající se vzdělávání nezletilé dcery žalobkyně setkal až při osobní schůzce, která se konala dne 18. 4. 2016 a která byla iniciována žalobkyní.
36. OSPOD nevypracoval individuální plán ochrany dle § 10 odst. 3 písm. d) ZoSPOD dcery žalobkyně, ani dostatečně před podáním návrhu nezjišťoval, v jakém prostředí dcera žalobkyně žije. OSPOD by měl také rodičům poskytnout nebo zprostředkovávat poradenství při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené (§11 odst. 1 písm. a) a b) ZoSPOD), což také neučinil. Nevyužil ani možnost uspořádat případovou konferenci, navzdory tomu, že spory školy a žalobkyně nebyly velkého rozsahu a pomocí mediace byly řešitelné, což dokládá také fakt, že po dvou schůzkách facilitovaných nezávislou osobou (na žádost matky) byla dosažena mezi matkou a ZŠ dohoda.
37. V návrhu na zahájení řízení o výchovném opatření se OSPOD odvolává na případovou konferenci, kterou uspořádala škola. Tato konference však nebyla svolána OSPOD, který byl na konferenci pouze přizván ze strany školy. Cílem případové konference bylo navíc hovořit o individuálním vzdělávacím plánu nezletilé, nikoli o jejím případném ohrožení v péči matky. Není tedy možné ji považovat za konferenci uspořádanou v rámci poskytování sociálně-právní ochrany podle ZoSPOD. To lze dovodit také z toho, že případová konference ani zdaleka nespĺňovala metodické požadavky Ministerstva práce a sociálních věcí (podle Manuálu k případovým konferencím Ministerstva práce a sociálních věcí z roku 2011, k tomu viz příloha č. 12, zápis z případové konference konané dne 3. 2. 2016 a příloha č. 13, připomínky matky nezletilé k tomuto zápisu).
38. OSPOD nevyužil možnost uložit povinnost využít odbornou poradenskou pomoc dle § 12 odst. 1, ačkoli z návrhu na uložení výchovného opatření vyplývá, že OSPOD má pochybnosti o možné poruše osobnosti matky nezletilé a v důsledku toho také o jejích výchovných kompetencích. Tato pochybnost se přitom v komunikaci OSPOD s matkou objevila poprvé právě v návrhu na výchovné opatření.
39. OSPOD tak porušil nejen vyhláškou zakotvené standardy sociálně-právní ochrany, ale také zákon, neboť nevyužil žádný ze zákonem předvídaných mírnějších nástrojů, aniž by náležitě odůvodnil, proč by tato mírnější opatření pro vyřešení vnímaného problému nebyla dostatečná. Se žalobkyní nespółpracoval a o svém postupu, úvahách a cílech, které opatřením sleduje, žalobkyni neinformoval, čímž porušil nejen zásady vyplývající ze ZoSPOD a standardů sociálně-právní ochrany, ale také zásadu vstřícnosti činnosti správních orgánů vyplývající zejména z § 4 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. Podle žalobkyně OSPOD postupoval nepřiměřeným a neprofesionálním způsobem, který nemohl být způsobilý zajistit zájem nezletilé █████ a jehož jediným výsledkem bylo ohrožení rodinného života žalobkyně, způsobení stresu jí, její nezletilé dceři i jejímu otci.

Nesprávný úřední postup OSPOD

40. Dle ustanovení § 4 ZoSPOD ve spojení s § 58a tohoto zákona vykonává Odbor sociálních věcí Úřadu městské části Brno-Židenice v přenesené působnosti státní správu v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Stát je dle § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím (dále jen „OdpšK“) ve spojení s ustanovením § 3 tohoto zákona

odpovědný za škodu, kterou způsobí orgány územních samosprávních celků při výkonu přenesené působnosti.

41. Dle § 5 písm. b) OdpšK stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávný úřední postup je dle judikatury popisován jako: *„činnost orgánů státu spojená s výkonem pravomocí státního orgánu, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami.“* (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 28 Cdo 3748/2012).
42. Dle rozhodnutí soudů lze za nesprávný úřední postup považovat také nezákonný zásah orgánu veřejné moci. To dokládá například rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. sn. III. ÚS 130/06: *„Nesprávný úřední postup není zákonem definován, a to vzhledem k mnohosti forem (jak plyne z důvodové zprávy k citovanému zákonu), nicméně pod něj lze nepochybně zařadit i nezákonný zásah. Pro uplatnění náhrady škody způsobené úředním postupem, na rozdíl do nezákonného rozhodnutí, není vyžadováno předchozí rozhodnutí o nesprávnosti úředního postupu, resp. deklarace nezákonnosti předmětného zásahu soudem.“*
43. Ve své nálezu ze dne 12. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 2903/14, Ústavní soud potvrdil, že v případě, že OSPOD neplní své zákonem stanovené povinnosti, může se jednat o jiný zásah orgánu veřejné moci: *„Pokud pak jde o namítaný postup OSPOD, který podle stěžovatelky ve věci péče o nezletilou nebyl dostatečně aktivní a stěžovatelce neposkytoval vhodnou pomoc ani před odnětím nezletilé z její péče, ani poté, tak aby co nejdříve došlo k opětovnému sloučení stěžovatelky a nezletilé, tento podle Ústavního soudu spadá do definice jiného zásahu orgánu veřejné moci.“*
44. Žalobkyně se domnívá, že v jejím případě došlo k naplnění všech definičních znaků nesprávného úředního postupu, tedy zejména porušení právních předpisů při výkonu státní moci. Zároveň se domnívá, že neoprávněným a neprofesionálním postupem OSPOD došlo k zásahu do jejího rodinného života, v jehož důsledku došlo nejen k vyčíslitelné škodě, ale také závažné imateriální újmě.

Újma žalobkyně a příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem

45. Žalobkyně má za to, že OSPOD nepostupoval v souladu s předpisy a systematickou poskytování sociálně-právní ochrany dítěte podle ZoSPOD. Nejen, že žalobkyni neposkytl asistenci při zajišťování práv její nezletilé dcery se zdravotním postižením, ale naopak aktivně působil k ohrožování rodinného zázemí žalobkyně a nezletilé.
46. Byť mohl OSPOD být při svém postupu veden snahou zajistit nejlepší zájem nezletilé dcery žalobkyně, jeho postup neodpovídal standardům poskytování sociálně-právní ochrany, jak je předvídá ZoSPOD, a nebyl ani způsobilý dosáhnout sledovanému cíli. Naopak tento postup intenzivně přispíval k zvyšování pocitu nejistoty, ohrožení a bezmoci, kdy žalobkyně po dobu několika měsíců byla vystavena hrozbě odebrání dcery, aniž by jí bylo vysvětleno, jak je tento postup odůvodněn a co může udělat proto, aby tomuto předešla.
47. Žalobkyně se o svou zdravotně postiženou dceru stará s velkým nasazením a péčí. Doplnuje si své vzdělání, každý den se s ní učí, věnuje jí veškerý volný čas. Zajímá se o povinnou školní docházku své dcery a snaží se zajistit, aby dcera dostala to nejlepší možné vzdělání. Je přirozené, že představy matky a školy o tom, jak má takové vzdělání vypadat, se v některých ohledech mohou lišit. Nástrojem k vyřešení nesouladu názorů však zjevně není represivní přístup, který zaujal OSPOD, nýbrž komunikace, mediace, případně využití jiné odborné pomoci.
48. Bezmoc, kterou žalobkyně cítila při opakované snaze zjistit, co za postupem OSPOD stojí a jakým způsobem může odebrání dcery předejít, je stěžejí představitelná. Při opakovaném jednání s OSPOD, které vždy iniciovala sama žalobkyně, aby vytvořila prostor pro spolupráci, se jí zpravidla dostalo povýšeného, ponižujícího a zastrahujícího jednání (uvedené může stěžovatelka doložit svou výpovědí a zvukovým záznamem jednání s OSPOD).
49. Postup OSPOD v ní vyvolal odůvodněnou obavu, že dojde k odebrání dcery, se kterou jsou na sebe vzájemně značně citově navázány a zajišťování jejíž potřeb věnuje většinu svého času i energie, do

ústavní výchovy. Vše navíc podle vyjádření OSPOD pouze proto, že je žalobkyně aktivní matkou, která se snaží kvalitně pečovat o své dítě s postižením.

50. Žalobkyně je samoživitelkou a pracuje na plný úvazek, aby sebe i svou dceru uživila. Zároveň je studentkou andragogiky na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. V období od února roku 2016 žalobkyně věnovala prakticky veškerou svou citovou i časovou kapacitu do snahy předejít odebrání dcery do ústavní výchovy, zajišťování názorů odborníků, vyjadřování se k postupu OSPOD i ZŠ ██████████ zaslání žádostí o pomoc na různé orgány veřejné moci, u kterých doufala, že se jí dostane zastání. To jí stálo ohromné úsilí, kdy po sedmi měsících, v srpnu 2016, je žalobkyně na pokraji svých sil. Boj o to, zda jí dcera nebude odebrána, však zdaleka nekončí, neboť řízení o výchovném opatření stále pokračuje a v jeho rámci bylo např. usnesením Městského soudu v Brně č. j. 23 P 64/2012-639 nařízeno i znalecké posuzování, kdy byly znalci kladeny i otázky, které přímo zpochybňují rodičovské schopnosti žalobkyně. Mnohé z těchto otázek žalobkyně vnímá jako zraňující a v základech zpochybňující její rodičovské schopnosti. Některé z uvedených otázek směřují k tomu, zda žalobkyně nezletilou přetěžuje, manipuluje, či vůči ní nadužívána zdravotní péče, tyto otázky jsou kladeny návodně a jejich široký záběr působí dojmem, že jsou motivovány snahou najít pochybení za každou cenu. Za nejvíce zraňující považuje žalobkyně otázku třetí, která naznačuje, že zdravotní obtíže nezletilé měly být způsobeny zanedbáním ze strany rodičů. Lze si představit jen málo tvrdších tvrzení vůči rodiči, než že úmyslně či z nedbalosti způsobil poškození zdraví svého dítěte.
51. Žalobkyně strávila po několik měsíců týdně i dvě desítky hodin reagováním na situaci, která byla způsobena špatným postupem OSPOD. Vedle psychických útrap, které jí tak byly způsobeny, jí znemožnil se prakticky v celém předchozím půlroce nad rámec péče o dceru a plného úvazku v zaměstnání věnovat také studiu. To vyústilo v situaci, kdy žalobkyně musí své studium prodlužovat o další semestr, za který jí byl vyměřeno školné 20.000 Kč. Ačkoliv žalobkyni bylo nakonec školné z důvodu vynikajících školních výsledků prominuto, tak jednání OSPOD má za následek, to že žalobkyně stále nedostudovala, protože veškerou volnou energii pochopitelně věnuje do boje o svou dceru.

V. Výše škody a nemajetkové újmy v penězích

52. Při stanovování výše nemajetkové újmy je nutno vycházet z individuálního posouzení situace. Například při stanovení výše nemajetkové újmy při průtahích v řízení vychází soudy ze stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 13. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010 k výkladu zákona č. 82/1998 Sb., který pro průtahy v soudním řízení stanovuje přiměřenou výšku zadostiučinění mezi 15.000,- Kč až 20.000,- Kč za každý rok déle trvajících soudního řízení. V případě správních řízení, kdy je lhůta pro jejich ukončení zpravidla 30denní, se pak za takovou jednotku dá považovat jeden měsíc déle trvajících řízení, případně trvajících nesprávného úředního postupu.
53. Pro srovnání Evropský soud pro lidská práva uděluje v případech porušení práva na rodinný život odškodnění ve výši několika tisíc eur. Případu *Havelkovi proti České republice* Evropský soud udělil odškodnění ve výši 10 000 EUR (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. 6. 2007, stížnost č. 23499/06), stejně tak postupoval v případě *Walla a Wallová proti České republice* (rozsudek ze dne 26. října 2006, stížnost č. 23848/04).
54. Ačkoli v případě žalobkyně ještě nedošlo k odebrání nezletilé dcery a jedná se stále toliko o hrozbu, ta je umocněna represivním, nepřátelským a ponižujícím jednáním správního orgánu. Dlouhotrvající bezmoc a strach o svou dceru jsou navíc přinejmenším srovnatelné s psychickými útrapami, kterými prochází účastník řízení před soudem při průtahích. V těchto případech se přitom vznik nemajetkové újmy presumuje.
55. S ohledem na výše uvedené žalobkyně považuje 40.000 Kč za přiměřenou výši náhrady nemajetkové újmy v penězích.
56. Dále žalobkyni vznikla majetková újma v podobě nákladů právního zastoupení v soudním řízení o výkon rodičovské odpovědnosti. Tyto náklady žalobkyně vyčísluje prozatím na 30.000 Kč. Uvedené

žalobkyně dokládá dokladem o zaplacení právních služeb (viz příloha č. 14 doklad o zaplacení právních služeb).

57. K příčinné souvislosti mezi hrazením nákladů právního zastoupení a namítaným nesprávným úředním postupem správního orgánu žalobkyně uvádí, že pokud by správní orgán dodržel své zákonné povinnosti popsané v předešlém podání, nedošlo by k řízení o rodičovské odpovědnosti žalobkyně, v němž z důvodu potencionálně hrozící možnosti odebrání nezletilé pochopitelně vyhledala právní služby profesionála specializujícího se na rodinné právo JUDr. Richarda Nováka.

58. Náklady řízení nemohou být žalobkyni přiznány ani v případě úspěchu v soudním řízení, protože dle § 23 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních se v řízeních, která lze zahájit i bez návrhu, náklady řízení obecně nepřiznávají. Žalobkyni tak nezbývá než požadovat náklady právního zastoupení touto cestou v souladu s § 31 zákona Odp. šk.

VI. Návrh

59. Na základě výše uvedeného žalobkyně po žalobci požaduje náhradu nákladů právního zastoupení v soudním řízení o výkon rodičovské odpovědnosti ve výši 30.000 Kč a náhradu nemajetkové újmy ve výši 40.000 Kč a dále náklady právního zastoupení v tomto sporu.

60. Žalobkyně tedy navrhuje soudu, aby vydal následující rozhodnutí:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni 70.000 Kč spolu s náklady řízení, a to do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

████████████████████

Zastoupena Zuzanou Candigliota, advokátkou

Seznam příloh:

příloha č. 1 plná moc

příloha č. 2 nárok na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem ze dne 9. 9. 2016

příloha č. 3 doplnění návrhu

příloha č. 4 PPP doporučení do spec.vzdělávání 2015

příloha č. 5 SPC doporučení ke speciálnímu vzdělávání 2015

příloha č. 6 ČŠI výsledek šetření stížnosti PPP

příloha č. 7 OSPOD návrh na zahájení řízení

příloha č. 7b zápis z jednání mezi školou a navrhovatelkou facilitovaný Ligou lidských práv ze dne 17. 5. 2016

příloha č. 8 dopis OSPOD ze dne 9. 6. 2016

příloha č. 9 přešetření Magistrátu

příloha č. 10 vyjádření otce ke spolupráci a vyjádřením OSPOD ze dne 15. 8. 2016

příloha č. 11 vyjádření otce mailem k péči o nezletilou ██████████ a k jejímu vzdělávání ze dne 20. 3. 2016

Příloha č. 12 připomínky k zápisu

Příloha č. 13 vyjádření k případové konferenci dne 3.2.2016

Příloha č. 14 doklad o zaplacení právních služeb

